

Waarom we vrij zijn als we denken-2

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2018

Gabriel_Maieutiek_2018_2

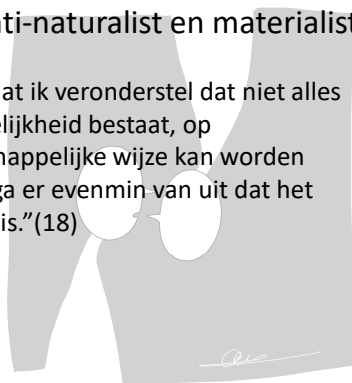
Anti-naturalist/materialist

Het **naturalisme*** gaat uit van het idee dat alles wat bestaat, uiteindelijk op natuurwetenschappelijke wijze kan worden onderzocht. Daarbij wordt er in de regel minstens toch ook uitgegaan van de juistheid van het **materialisme**, de these dat er alleen materiële voorwerpen, dingen, bestaan die tot de onverbiddelijk materieel-energetische werkelijkheid behoren.

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Gabriel is anti-naturalist en materialist

“Dat betekent dat ik veronderstel dat niet alles wat in de werkelijkheid bestaat, op natuurwetenschappelijke wijze kan worden onderzocht. Ik ga er evenmin van uit dat het altijd materieel is.” (18)

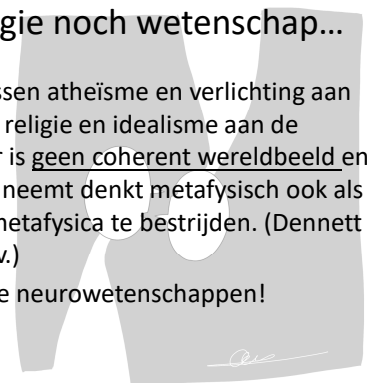

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Noch religie noch wetenschap...

Geen keuze tussen atheïsme en verlichting aan de ene kant en religie en idealisme aan de andere kant. Er is geen coherent wereldbeeld en wie dat we aanneemt denkt metafysisch ook als ze denken de metafysica te bestrijden. (Dennett en Dawkins bijv.)

En zeker niet de neurowetenschappen!

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Wat heeft Gabriel tegen hersenonderzoek?

Niets, maar waar hij zich tegen verzet is dat men op basis van hersenscans uitspraken doet over het ik, de geest en vrije wil. Deze begrippen functioneren namelijk niet in hetzelfde domein.

Het antwoord op de vraag wat het 'ik' is heeft zingevingconsequenties, maar ook politieke. Gabriel ziet een vlucht voor persoonlijke verantwoordelijkheid op basis van neuro-wetenschappelijke feiten.

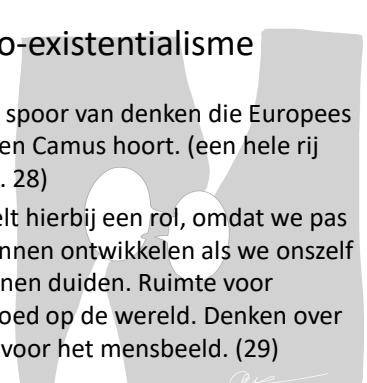

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Neo-existentialisme

Aansluitend bij spoor van denken die Europees is en bij Sartre en Camus hoort. (een hele rij anderen op blz. 28)

Zelfkennis speelt hierbij een rol, omdat we pas een vrijheid kunnen ontwikkelen als we onszelf een beetje kunnen duiden. Ruimte voor menselijke invloed op de wereld. Denken over consequenties voor het mensbeeld. (29)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Beelden uit deze tijd

Films over het uploaden van het brein naar een usb-stick om onsterfelijk te worden en variaties daarop. (30)

Technologie biedt vooruitgang, meer dan de kritiek uit verleden dacht, maar er is wellicht een probleem m.b.t. vooruitgang in het bewustzijn van de vrijheid. (33)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Neuromanie en darwinitis

"Neuromanie is het geloof dat we onszelf kunnen kennen door meer en meer te weten te komen over ons centrale zenuwstelsel en het functioneren van de hersenen in het bijzonder.

Darwinitis (...)Men wil ons wijsmaken dat het hedendaagse, typisch menselijke gedrag beter of zelfs uitsluitend te begrijpen is als we inzien welk voordeel een aanpassing heeft gehad in de strijd om het overleven tussen de andere soorten op onze planeet.

Neurocentrisme (...)dat wil zeggen het idee dat wij onszelf als levende wezens met een geest alleen kunnen begrijpen als we de hersenen beschouwen in het licht van hun evolutionaire voor geschiedenis." (33)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Sociaal darwinisme

Sociaal darwinisme is de opvatting dat al het intermenselijke gedrag kan worden verklaard aan de hand van parameters voor het overleven van een soort, en dat die parameters kunnen worden vastgesteld, verklaard en gerechtvaardigd met behulp van de evolutionaire biologie.

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Neurowetenschappen domineren deze tijd

Onderzoek naar hersenen is niet verkeerd. De conclusie kan echter niet zijn dat het tot zelfkennis leidt. Een kijkje in ons brein is niet hetzelfde als begrijpen wie we zijn en waarom we doen wat we doen.

Tegen in Swaab zegt hij

"Ik zou echter willen stellen dat het zoeken naar onszelf, het project van de zelfkennis, volstrekt uit de hand loopt als we denken dat wij onze hersenen zijn." (37)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Noodzakelijke en voldoende voorwaarden

Een eerste onderscheid dat ons helpt in te zien dat we niet hoeven te geloven dat wij identiek zijn aan onze hersenen, ook al zouden we er zonder onze hersenen niet zijn, is het verschil tussen noodzakelijke en voldoende voorwaarden. (v.b. brood en jam blz. 37)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Is dualisme het probleem?

Men spreekt ook wel van het **lichaam-geestprobleem**. Het lichaam-geestprobleem is een variant op een veel omvangrijker problematiek.

De vraag is : hoe past ons ogenschijnlijk provinciale perspectief op het universum eigenlijk in dat universum dat ons voorstellingsvermogen ver te boven gaat?

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Maar wat is de geest dan?

De menselijke geest (...) heeft geen reële vorm die van deze zelfbeelden zo onafhankelijk is dat we hem eenvoudig zouden kunnen vergelijken met de zelfbeelden die hij produceert. Hij bestaat alleen voor zover hij zich een zelfbeeld vormt. Daardoor wordt hij ook altijd datgene wat hij er zelf van maakt. En precies daarom heeft hij ook een geschiedenis, de geestesgeschiedenis.

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Wat gaat hij ons uitleggen?

1. het ik is niet de hersenen! (20)
2. in dit boek zal ik beweren dat het idee van de geest vergezeld gaat van een idee gebruiken. Vrijheid is niet zomaar een uiterst abstracte waarde die we verdedigen zonder precies te weten wat we ermee bedoelen.(25)
3. (...) dat onze gedachten niet minder werkelijk zijn dan datgene waarover we nadenken, dat we dus in staat zijn de werkelijkheid te kennen en geen genoegen hoeven te nemen met modellen.(27)

Gabriel_Maieutiek_2018_2

Statement

“Een van de hoofdthesen van dit boek is dat het nog maar zo kort geleden ingezette proces waarin onze zelfkennis wordt gedelegeerd aan nieuwe natuurwetenschappelijke disciplines, een ideologische en daarom misleidende fantasie is.” (35)

Gabriel_Maieutiek_2018_2